

1938: Viering driehonderd jaar Kruisheren

In 1938 werd het feit herdacht dat de Kruisheren zich 300 jaar geleden noodgedwongen in Uden vestigden.

Geen wonder dan ook dat de Udenaren vol dankbaren zin het groote feest der Kruisheeren gaan vieren als een specifiek Udens feest stond in de Udensche Courant en het programma werd afgedrukt.

Wat opvalt in het programma is het feit dat het meer een feest van Onze Lieve Vrouw ter Linde werd dan een feest van de Kruisheren.

Op donderdag 11 augustus werd begonnen met een pontificale mis van de Magister Generaal van de Kruisheren. Hierna volgde een receptie, met vele sprekers, waaronder dokter Koning, de voorzitter van het feestcomité.

Blind Marieke.

Het cadeau van de Udense bevolking was het openluchtspel "Blind Marieken", waarvan de première om 4 uur op de markt begon. Het werd geschreven door de in die tijd bekende Brabantse toneelschrijver Jan Vuijsters. *Het is de eeuwenoude legende van 'n blind meiske, aan wie Maria op de heide verscheen en die een wondertakje ontving om Haar genaden uit te deelen. Zij wordt door de jaloezie van een edelvrouw uit den weg geruimd.*

Maar als den marskramer-moordenaar op zijn sterfbed haar graf aanduidt, vindt men daar het wondertakje bloeiend terug. Dit wonder is aanleiding tot het bouwen eener "Capelle" ter eere van de Lieve Vrouw ter Linde.

Scene uit het toneelspel Blind Marieken op het marktveld. (Heemkundekring Uden)

Om ongeveer half acht was het spel, waarbij volgens de krant naar schatting ongeveer 2000 toeschouwers aanwezig waren, ten einde, waarna Harmonie "De Eendracht" bij de kapel een concert gaf. De daaropvolgende twee dagen was het rustiger.

Wel werden driemaal daags de klokken geluid bij de parochiekerk en de kapellen van de Kruisheren en de zusters Birgittinessen, de paters van Steijl en de zusters van het Retraitehuis. Er was tevens 's avonds een plechtig lof.

Kroning Maria.

Op zondag 14 augustus kwam de bisschop van Den Bosch, mgr. Diepen, naar Uden. Na een verwelcoming in de kapel werd het beeldje van Maria in processie naar de Petruskerk gebracht, waar het op een speciaal daarvoor geplaatste troon werd geplaatst.

Op maandag 15 augustus, het Hoogfeest van Maria Tenhemelopneming, was er een pontificale mis in de Petruskerk. *Aan het begin werd voorgelezen de Bull van het Kapittel van Sint Pieter waarbij verlof gegeven werd tot Kroning van Maria ter Linde met het Kindje Jezus, te verrichten door Mgr. A.F. Diepen, Bisschop van 's-Hertogenbosch. Daarna werd het beeldje in processie naar het altaar gebracht, terwijl het orgel speelde. Hier, bij het altaar vond de wijding plaats van de Kroontjes, door Mgr. , waarna de processie weer terug ging naar het altaar waar Mgr. gekleed werd op het voor hem opgerichte baldakijn voor de H. Mis. Op het einde van de mis ging men weer door met de plechtigheid voor Maria.*

De processie verlaat de parochiekerk nadat Onze Lieve Vrouw ter Linde daar is gekroond.
(Heemkundekring Uden)

Na de Pontificale Hoogmis ging de processie van vóór de H. Mis weer naar het altaar waar het beeldje stond en kroonde Mgr. het beeldje van Maria ter Linde en het H. Kindje Jezus met Gouden Kronen.

Daarna werd nog het Te Deum gezongen en luidden de klokken. Hiermee was de plechtigheid van voor den middag geëindigd.

In de namiddag was er een lof en hierna werd nog gezongen het Salvé Regina en toen werd de gekroonde Maria in een Triomphale optocht en klokgelui naar de kapel teruggevoerd. Dit was een

mooie en grootse stoet, bewonderd door duizenden belangstellenden.

Nog kan gesteld worden dat bij het beeld van O. L. Vrouw een gedenksteen aangebracht werd met den volgenden tekst: "Uit dankbaarheid jegens O. L. Vr. ter Linde werd ter gelegenheid dat de Kruisheeren 300 jaar geleden uit hun klooster te 's-Hertogenbosch, in Uden een gastvrij ballingsoord vonden, haar beeld op 15 Augustus 1938 met machtiging van het Kapittel van St. Pieter te Rome door Z.H. Excel. Mgr. A.F. Diepen, Bisschop van 's-Hertogenbosch, met goud bekroond.

ons na deze ballingschap, Jezus, de gezegende vrucht Uws Lichaams"
Het openluchtspel werd ook nog opgevoerd op 14, 15, 21 en 28 augustus en de krant gaf nog wat meer informatie: *Het stuk speelt in den heel ouden tijd, zo oud als t mirakuleuze beeldje zelf, waarvan men geen oorsprong weet... de costumes zijn de kleurrijke van de middeleeuwen.... Het is verder zooals zoo dikwijls gebeurt, geen vervelend gepraat, integendeel, volop actie, levendig gemaakt door 'n sappige dialoog vol humor... 't wordt een echt kijkspel... de ene handeling volgt op de andere... nu eens bij 't huisje van Marieken... dan bij dat van den schelen smid... dan in de herberg... dan op 't kasteel... dan weer op de heusche markt, waar paarden, schapen verhandeld worden en men kwakzalvers ziet en minstreels hoort zingen... dan weer een groote bruiloft van jonkheer en jonkvrouw met dans en zang... om tenslotte 'n massaregie te beleven van een menigte prelaten, volk en ridders, als namelijk de kapel gesticht wordt. ■*

Bronnen:

- Graafsche Courant 13-8-1938.
- Udensche Courant 6-8-1938, 20-8-1938, 31-8-1938.
- Adriaan Sanders: Sprokkelingen 80 (2007).
- Dr. Frans Govers, Uden van kersendorp tot plaats met pit, Uden 1988.
- Jan Vuijsters, Blind Marieken, de wondere sproke van O.L. Vrouw van Uden (aanwezig in bib. HKKU onder nr. U 325).
- Programma Blind Marieken (aanwezig in bib. HKKU onder nr. U 332).